

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך כא, תש"ל

לשוננו לעם

קונטרסים עממיים לענייני לשון
בעריכת ע' איתן ומ' מרן

ניסן תש"ל

מחזור כא, קונטרס ו (ר"ו)

כללי הכתיב חסר הניקוד

לפי החלטת האקדמיה ללשון העברית
בתוספת דוגמאות ותרגילים

הוצאת המזכירות המדעית של האקדמיה ללשון העברית
ירושלים

דפוס רפאל חיים הכהן בע"מ, ירושלים

הפללים שלהלן מכוונים לכתיב מלים עבריות. כתיבן של מלים זרות, המשמשות בלשוננו, ייקבע לחוד.

הואיל ואין פל הציבור הרחב בקי במלאכת הניקוד לפרטיה, השתמשנו לשם פשטות הניסוח במושגים הכלליים: תנועות א, אָ, אֵי, או, או – לפי סימניהן בכתב הלטיני: u, o, i, e, a וכפי המבטא הנהוג בלטינית ובלשונות אחרות. לפיכך מציינת u, למשל, תמיד את ההגייה או (פהגייתה במלת put האנגלית), ולעולם אינה א (כמו במלת but האנגלית). סימון זה נוח הוא, מפני שניתן לכלול בו סימני ניקוד שונים, הנהגים באופן שווה בפינו או בפי חלק ניכר של ציבורנו (פתח וקמץ; צירי וסגול; קיבוץ ושורק; חולם, קמץ-קטן וחטף-קמץ). וכשהם מופיעים באמות קריאה בכתיב המלא, סימונם אף הוא שווה.

כ ל ל א' :

העיצורים ב, כ, פ נכתבים דגושים, להבדילם מן הרפים
ב, כ, פ. השי"ן השמאלית מסומנת בנקודה, ש, להבדילה מן ש,
שהיא שי"ן ימנית. ה"א מפיק מסומנת בנקודתה.

כ ל ל ב' :

כל תנועה, שדינה להיכתב מלא בניקוד, נכתבת מלא
אף שלא בניקוד, כגון: שורה, גאום, תקומה; שמור (= שְמור),
אור, יבוא, תבואנה, שלוש; שירה, שמירה; בית (= בֵית),
איבה, ביצים, זיתים, ריק, היכל.

ה ע ר ה : אותיות, הבאות בכתוב המנוקד כשאינן אמות קריאה,
ונשאות אף שלא בניקוד, כגון: ראש, צאן, שמאל, לא, מצוא, כה, פה,
איסה¹; פלאי (= פְּלאי); ראשית, צאת; תקרינה, עליך (= עֲלֶיךָ); סוסיו,
שוא (= שְוא), גיא (גֵיא או גֵיא).

כ ל ל ג' :

תנועת ו (שורק וקיבוץ) :

מסמנים כל תנועת ו באות וי"ו שרוקה, כגון: חולצה,
סומאה, חוצפה, יוקרה, שולחן, אומלל, אוסף, כוסמת, פקודה,
כהונה, שובר (= שְבר), משונע, הופעל, הונהג, הופל, מוצג,
רובם, כולם, חוקה, תסובינה וכדומה.

1. אולם מלת החיזוק אסוא נכתבת בלי יו"ד.

תנועת ס (חולם, קמץ-קטן וחטף-קמץ):

(א) כשבניקוד סימנה החולם, מסמנים אותה בוי"ו חלומה, כגון: בוקר, גורן, חופש, קודש, קושי, יופי, אוסי, עוני, כול², תשובנה, טוב, יסוב, תסובו, למצוא, מלאות.

(ב) יוצאים מן הכלל:

(1) המקור המוחלט של נחי ליה, כגון: עשה, קנה (- עשה, קנה).

(2) העתיד בבנין קל של נחי פ"א, כגון: תאמר, יאבד וכדומה (אולם בגוף ראשון: אומר, אובד).

(3) המלים: לא, צאן, ראש, שמאל, פה, פה, איפה.

(ג) תנועת ס, שבניקוד סימנה קמץ-קטן או חטף-

קמץ:

1. אם עיקרו של הקמץ-הקטן - בצורה היסודית של המלה - הוא חולם חסר, מסמנים אותו בוי"ו חלומה, כמו בצורה היסודית (3, א), כגון: גולמי, שורשי, צורפי, חומרי, תוארי; צורכי (- צָרְכִי), צורכיכם, חודשיכם; יכולתי (היכולת שלי), שיבולתך, כותונתי, ישמורך, לשמורך, ישמורנא, יכולתם (- הייתם יכולים); חודשיים (- חֻדְשִׁים), אוזניים, אוזניו (- אֲזֻנִים, אֲזֻנָיו), ציפורניים.

2. אבל בסמיכות: כל (- כל-).

2. אם הקמץ-הקטן או חטף-הקמץ קיים בכל צורות המלה, אין מסמנים אותם בויו, פגן: אמנם, חכמה, קרבן, תכנית; לשמרו, בשכבך: טהרה, צהריים, מחרת (= מחרת), אנייה. דוגמה: נטיית השם קדקוד (= קדקד): קדקודי, קדקודך (= קדקדי, קדקדי, קדקדי) וכו'; וברייבי: קדקודים וכו'. הקמץ של הקוף הראשונה אינו מסומן בויו (פלל זה, ג 2), ואילו זה של הקוף השנייה מסומן בכתיב חסר הניקוד בויו חלומה (פלל זה, ג 1).

פ ל ל ה' :

תנועת i (חירק):

(א) מסמנים ביו-ד כל תנועת i, שאין אחריה אות בשוא נח, פגן: דיבור, קידוש, יישוב, ייסורים, גיבור, פינור, ביקורת; חמישה, שישה, שישי, שישים; פיקח³ עיור³, אילם; חיטה, סיבה, מסיבה, תפילה, מגילה; עיקר, חנם, זיכרון³, פיקדון³; עיתון, מילון, ריבוני; זימן, שיבר, דיבר, ריפא, חיפה; ניטל, ניתן (= נתן), ניכר, ליפול, תיתן, ייקח, תישא³, תישמר (= תשמר); זימנו, לימדנו, ניבאו, ניהלו; גטייה, ראייה (= ראיה), הגייה (= הגייה)⁴, שנייה.

(ב) אם בא שוא נח אחרי תנועת i, אין מסמנים אותה ביו-ד, פגן: שמחה, שפחה, מלוה, תגרה, מכתב, מפעל, דמיון, צביון, תשמור, שמרו (= שמרו), הלבשת (-הלבשת), הרבה (= הרבה).

3. ועיין פלל זה, סעיף ג.

4. אבל ראייה, בדיה = ראיה, בדיה, והשוא פלל ח'.

ג) מסמנים תנועת i ביוֹד, אע"פ שאות בשוא נח אחריה, במלים⁵ כגון זיכרון (= זְכָרוֹן), פיקחים, פיקחות, עיורים, פיסחים, פיסאות, ביקשו, תיקחו, תישאו, שהרי בשאר מלים וצורות מעין אלה אין שוא נח⁶, ואין להפריד בפתיב בין צורת היחיד בנפרד ובין צורות הנטייה והגזרות.

(ד) יוצאים מן הפללים הנ"ל:

1) אין כותבים יוֹד בצורות הנטייה של השמות מגורת הפפולים, שאין i בצורתם היסודית, כגון: לבי, צדו, עזים⁷, עתים, פתים, אמה (= אִמָּה), חציו (= חֲצִיו), מגנים (= מְגַנִּים) (מן: לבי צד, מגן וכד').

וכן בפעלים: מקלים, מסבים, מגנה, תסבינה (= מְקַלֵּים, מְסַבִּים, מְגַנָּה, תְּסַבִּינָה, מן מְקַל, מְסַב, מְגַן, תְּסַב)⁸.

אולם בנטיית מלת שן, יש לכתוב יוֹד: שיניים (= שְׁנַיִם), שיניהם וכד', כדי להבדיל בינה ובין שם-המספר שניים (= שְׁנַיִם).

2) בעבר של הפעיל בפעלים חסרי פ"ו ופ"י והנוטים לפיהם, כגון: הצלתי, הציל, הציע, הניח, הכה.

3) אין כותבים יוֹד לפני יו או יוֹ, כגון: דיון, קיום, חיוב, בריות, נטיות, ראיות (= רְאִיּוֹת), טריות, גזרות.

-
5. שהשוא שבהן הוא נח, שהרי אין שם דגש באות השואית.
6. השוה, למשל, עיקשים, אילמים, דיברו, תיטלו = עֲקָשִׁים, אֵלָמִים, דִּבְרוּ, תִּטְלוּ.
7. אבל עיזה (= עֵזָה), אימא (= אִמָּא), שיש לראותן כצורה יסודית לעצמה, כמו פינה, גינה.
8. אבל הסיבותי (= הַסְבוֹתִי וכד').

- 4) אין פותבים יוֹד אחר מִם השימוש, פֶּנוֹן: מביתו, מקץ, מכן, מחוץ, משם, מטעם.
- 5) אין פותבים יוֹד במלים: אם, עם, מן, הנה (= הנה), מלה (= מְלָה)?.
- 6) אין פותבים יוֹד במלים פֶּנוֹן עובי (= עֲבִי), עקבות (= עֲקֻבוֹת), שהדגש בהן הוא לִתְפֹּאֶרֶת הקריאה.

כ ל ל ו :

תנועת e (צירי, סגול וחטף-סגול):

א) בדרך כלל אין מסמנים את התנועה e ביוֹד, פֶּנוֹן: אזור, ממד (= מִמֵּד), מצר (= מִצָּר), מסב (= מִסָּב), אפוא, שרפה בררה.

ב) כשבניקוד סימנה צירי, מסמנים אותה ביוֹד רק במקומות אלו:

1. אם הצירי בא לפני אותיות הגרון במקום החירק, המסומן ביוֹד על פי כלל ה'. פֶּנוֹן: פירך, פירש; תיאכל, תיעשה, תיראה, תיהנה (= תִּהְנֶה), ליהנות; גירושים, סירוב, שירות, צירוף; חירות; חירש (= חִרֵּשׁ), חירשים, קירח, קירחים: עירבון, דיראון, תיאבון.
2. אך לעומת זה: מרצונו, מארונו וכו' (עי' כלל ה', ד 4).
2. בשמות-עצם בלשון נקבה בני שתי הברות, אם הצירי מתקיים בכל הנטייה, פֶּנוֹן: זיעה, לידה, קיבה, ריאה, תיבה לעומת: חמה (= חָמָה), מאה, עדה במשמע (קהל).

9. להבדיל מן מִלָּה. אבל: מילון (= מְלוֹן) לפי כלל זה, א.

אין הדברים אמורים בשמות-עצם ובשמות-תואר בלשון נקבה, שגורו משמות בלשון זכר, כגון: פנה, מתה, עדה (= אישה מעידה), ערה, שדה וכדומה, מפני שלא רצוי להפריד בין צורת הזכר (פן, מת, עד, ער, שד וכדומה) לצורת הנקבה. יוצא מן הכלל: מלת שנה, אף על פי שאין הצירי מתקיים בה, נכתבת שלא בניקוד ביו"ד: שינה - כדי להבדיל בינה ובין שנה.

3. בצורות שם הפועל מנחי פ"י כגון: לישב, לידע לילך¹⁰.

4. במלת השאלה אילו (= אי-אלו)¹¹.

ג) כשבניקוד סימנה של תנועת e סגול, מסמנים אותה ביו"ד רק במשקל היתר, היקש, הישג וכו' (= היתר, הקש, השג וכו' לפי הנהגה המקובלת).

פ ל ל ז :

ה ע י צ ו ר w (ו"ו):

א) מסמנים את העיצור w בו"ו אחת, כגון: ותיק, ועד, וידוי, ועידה; הותיק, (= הוֹתִיק), בוידוי, לוועידה (= לוֹעִידָה), מקוה, מקוים (= מְקוּיִם), תקוה, תקות (= תְּקוּת): ועליו, קו, צו, נו, זיו.

10. אבל בצורות העתיד אין כותבים יו"ד: אשב, תדע, ילך.

11. לעומת מלת הרמיזה אלו (= אֵלוּ, אֱלֹהֵה).

(ב) הצירוף aw שבסוף מלה מובע במלים בנות הברה אחת בוי"ו בלבד, אך בשאר מלים בוי"ד ובוי"ו, כגון: וו, צו, קו, תו, לעומת: יחדיו, סתיו, עכשיו. הערה: את שמות האותיות ו' ות' כותבים בוי"ד: ויו, תיו, או: ויו, תיו – כדי להבחין ביניהם ובין המלים וּ (קרט) וּ (סימן).

פ ל ל ח' :

ה ע י צ ו ר y (י"ד):

(א) בראש המלה מסמנים את העיצור y ביו"ד אחת, כגון: ילד, ינשוף, יגון, יפה, ישיבה. בכלל זה גם הי"ד, הבאה אחר ויו החיבור, היא הידיעה, בכלים ושיין הזיקה, כגון: הילד, ויגון, ביגון, פיום, לינשוף, מיום, שיאמר.

(ב) בתוך המלה ובסופה מסמנים אותו בשתי יודים, כשאין לפניהן או אחריהן אם קריאה¹², כגון: בנין, מנין, ענין; שהחיינו, הייתה (= היתה); התיישבות, התיירא, מייסד; צייר (= צייר), צייר (= צייר); יופיך (יפיך, יפיך), חצייה (= חצייה), די, (= די¹³) דייה (דייה), עליי, בניי, סוסיי; דבריך (= דבריך), עליך (= עליך); רגליים, ידיים.

12. אבל עיין פלל זה, ג.

13. מלת די יכולה להיכתב גם דאי.

א ב ל (על יד אם קריאה): קיום, איום, איום, ציון, חציו
(= חָצִי), יופיו; חיה (= חַיָּה), דיה (= דַּיָּה), ראה (= רָאָה)¹⁴,
היה, יהיה, יחיה (= יַחְיֶה, יַחְיֶה), החיה (הַחֲיָה), החיו; מסוים,
מצוין, מקוים, שינוי, מצוי, גוי, גוי; ודאי, חשמלאי, בנאי.

ג פותבים יוֹד אחת:

1) ביחיד נפרד של השמות הסגוליים משורשי עִי, כגון:
בית, זית, גיס, ליל¹⁵; וגם כשתצורף להם הסופית ה: הביתה,
לילה.

2) במלים: אולי, מתי (= מַתִּי), מים, שמים (= שָׁמַיִם)¹⁶.

ד) לעולם אין פותבים יותר משתי יוֹדִים בזו אחר זו.
כגון: ייסד (= יַיִסַּד), ולא: יייסד; יישיר (= יַיִשֵּׁר), ולא: ייישיר.

כ ל ל ט:

אין פוחם של כללי הכתיב, המובאים כאן, יפה לגבי
כתיב שמות פרטיים. אלה נכתבים לעתים קרובות חסר, במקום
שהכללים מחייבים מלא, כגון: משה, נח. שלמה, אהרן, יעקב,
כהן, ירושלים.

14. לעזמת ראייה (= רָאָה), והשוה כלל ה'.

15. לא כן הריבוי גייסות, תיישים (= גַּיְסוֹת, תַּיִשִּׁים) וכיו"ב.

16. לא כן שם-התואר שמיימי.

מכאן ועד סוף הקונטרס נתונים תרגילים בהעתקת משפטים עבריים מנוקדים לפתיב חסר הניקוד. פתרון של כל תרגיל נתון מעבר לדף התרגיל עצמו. התרגילים ופתרוניהם הוכנו ונערכו בידי ראובן סיוון.

תרגילים

- א. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכלל א :
1. פַּעַם בְּשָׁבוּעַ אָנִי נוֹסֵעַ בְּרֶכָבוֹ.
 2. עֲבוֹדָתָהּ לֹא נִשְׁתַּנְּתָה בְּשׁוֹם צוּרָה.
 3. שְׁמָחָה וְשִׂשׁוֹן בְּבֵית בְּרוּךְ שְׂרוּנִי.
 4. בְּרָצוֹנִי לְהִבְיָאָה לְיַדִּי הַפָּרָה בְּעֶרְךָ הַדְּבָר.
 5. לֹא אוֹסִיף לְהִטְרִיחַךָ בְּשִׂאלָה זוֹ.
 6. אִישׁ מִמֶּנּוּ לֹא יִתְנַגֵּד לְהִצְעָתָהּ.
 7. הוּא אֵינּוּ קוֹבֵעַ בַּפְּרָשָׁה הַזֹּאת.
 8. חוֹלוֹן – בְּמִזְרָחָהּ שֶׁל בֵּית־יָם.
 9. רַבִּים הָעוֹלִים לְמִדֵּינַת יִשְׂרָאֵל.
 10. לָךְ קַדִּימָה וְאֵל תְּסוּר יְמִינָה אוֹ שְׂמֵאלָהּ.
- ב. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א ובי
1. שְׁמַעְתִּי אֶת נְאוּמוֹ שֶׁל הָאוֹרֵחַ.
 2. יְדוּעַ יְדַעְתִּי כִּי תְבוֹא הַיּוֹם.
 3. אַתֶּם דְּגִים בְּבִיצָה שְׁלֵא נוֹלְדָהּ.
 4. נִהְיֶנוּ בּוֹ לְפָנִים מְשׁוֹרֵת הַדֵּיין.
 5. שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים הִתְרִינּוּ בּוֹ.
 6. הָעָרֵב נֹאכַל זֵיתִים וּבִיצִים.
 7. עַל רֹאשׁ הַהָר מִשְׂמָאל עוֹמֵד הַיְכָל רִיק.
 8. שְׁלוֹם עָלֶיךָ, רַבִּי וּמִוֹרֵי.
 9. אֵינִי שׁוֹמֵר אֵיבָה כְּלָפוּיו.
 10. עֲקֹבְנוּ אַחֲרָיו בְּהָר וּבְנֵיא, אֵךְ לְשׂוּא.

פתרונים

לתרגיל א'

1. פעם בשבוע אני נוסע ברכבו.
2. עבודתה לא נשתנתה בשום צורה.
3. שמחה ושלון בבית ברוך שרוני.
4. ברצוני להביאה לידי הפרה בערך הדבר.
5. לא אוסיף להטריחך בשאלה זו.
6. איש ממנו לא יתנגד להצעתה.
7. הוא איננו קובע בפרשה הזאת.
8. חולון — במזרחה של בת-ים.
9. רבים העולים למדינת ישראל.
10. לך קדימה ואל תסור ימינה או שמאלה.

לתרגיל ב'

1. שמעתי את נאומו של האורח.
2. ידוע ידעתי כי תבוא היום.
3. אתם דנים בביצה שלא נולדה.
4. נהגנו בו לפני משורת הדין.
5. שלוש פעמים התרינו בו.
6. הערב נאכל זיתים וביצים.
7. על ראש ההר משמאל עומד היכל ריק.
8. שלום עליך, רבי ומורי.
9. איני שומר איבה כלפיו.
10. עקבנו אחריו בהר ובגיא, אך לשוא.

ג. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א—ג :

1. אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וכלו שלא בפניו.
2. לדעתי, זוהי שאלה של יקרה בלבד.
3. איזהו מכבד? המכבד את הבריות.
4. תפסת מרבה — לא תפסת; תפסת מעט תפסת.
5. שבו בבקשה, השלחן ערוך.
6. אין ארי נוהם מתוך קפה של תבן.
7. הנאספים, רבם ככלם, התנגדו.
8. מי שאינו יכול להכות את החמור מכה את הארץ.
9. לא כל המצנים בתערוכה נמכרים.
10. הספר השאל, והבטח להחזירו בחנכה.

ד. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א—ד :

1. בכל אדם מתקנא, חוץ מבנו ותלמידו.
2. בכל אפן, מצבו החמרי הוטב.
3. אין הקמץ משביע את הארי.
4. יכלתם לספק לו ארו די צרכו.
5. במפלא ממה אל תדרש.
6. בכל בקר אנו מוציאים את הצאן למרעה.
7. כלום יש סעודה בלא טרח?
8. אין כל קשי לספק את רב צרכיהם.
9. ישמעו אוניה מה שפיה אומר.
10. אדרש לכלל את החמר בקבצי התקנות.

ג.

1. אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וכולו שלא בפניו.
2. לדעתי, זוהי שאלה של יוקרה בלבד.
3. איזהו מכובד ? המכבד את הבריות.
4. תפסת מרובה — לא תפסת; תפסת מועט — תפסת.
5. שבו בבקשה, השולחן ערוך.
6. אין ארי נזהם מתוך קופה של תבן.
7. הנאספים, רובם פכולם, התנגדו.
8. מי שאינו יכול להפוך את החמור מפה את האופף.
9. לא כל המוצגים בתערוכה נמכרים.
10. הספר הושאל, והובטח להחזירו בחנוכה.

ד.

1. פכול אדם מתקנא, חוץ מבנו ותלמידו.
2. בכל אופן, מצבו החומרי הוטב.
3. אין הקומץ משביע את הארי.
4. יכולתם לספק לו אורז די צורפו.
5. במופלא ממך אל תדרוש.
6. בכל בוקר אנו מוציאים את הצאן למרעה.
7. כלום יש סעודה בלא טורח ?
8. אין כל קושי לספק את רוב צורכיהם.
9. ישמעו אוזניך מה שפיך אומר.
10. אדרוש לכלול את החומר בקובצי התקנות.

- ה. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א—ה :
1. גדול שמושה של תורה יותר מלמודה.
 2. קראתי בעתון את דברי הבקרת על חמשה-עשר מנגיני הכנור הראשיים.
 3. אל תקחו את הכסאות מבית התפלה.
 4. אין גזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רב צבור יכולין לעמד בה.
 5. נכר שרפוי שניו גורם לו יסורים.
 6. אין חכם כבעל הנסיון. אל יכנס אדם לתוך דברי חברו.
 7. גבורי המנגנים הצילו את הישוב בספר.
 8. הדין בשאלת הבטחון ישמר בסוד.
 9. מה צלה, אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, כך הקב"ה צלה, כשם שאמה עמו כך הוא עמה.
 10. להיות או לא להיות, הנה השאלה!

- ו. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א—ו :
1. שנה לרשעים - הנאה להם והנאה לעולם.
 2. הברכה היא אפוא לקבל את רע הגזרה.
 3. הודאת בעל דין כמאה עדים.
 4. הספינה עברה במצר סמוך לאילת.
 5. דעה קניית - מה חסרת? דעה חסרת - מה קניית?
 6. אני בטוח שתהנה. אי אפשר שלא להנות מיצירה כזו.

- ה.
1. גדול שימושה של תורה יותר מלימודה.
2. קראתי בעיתון את דברי הביקורת על חמישה-שישה ממנגני הפינור הראשיים.
3. אל תיקחו את הפיסאות מבית התפילה.
4. אין גוזרין גזרה על הציפור אלא אם פן רוב ציפור יכולין לעמוד בה.
5. ניפר שריפוי שיניו גורם לו ייסורים.
6. אין חכם כבעל הניסיון. אל ייכנס אדם לתוך דברי חברו.
7. גיבורי המגנים הצילו את היישוב בספר.
8. הדיון בשאלת הביטחון יישמר בסוד.
9. מה צלך, אם אתה משחק לו הוא משחק לך, ואם אתה בוכה לו הוא בוכה כנגדך, כך הקב"ה צלך, פשם שאתה עמו כך הוא עמך.
10. להיות או לא להיות, הנה השאלה!

- ה.
1. שינה לרשעים — הנאה להם והנאה לעולם.
2. הבררה היא אפוא לקבל את רוע הגזרה.
3. הודאת בעל דין כמאה עדים.
4. הספינה עברה במצר סמוך לאילת.
5. דעה קנית — מה חסרת? דעה חסרת — מה קנית?
6. אני בטוח שתיהנה. אי אפשר שלא ליהנות מיצירה כזו.

7. הלומד מחברו פָּרַק אֶחָד או הִלְכָה אֶתְּ צָרִיף לְנוֹג בּו כְּבוֹד.
8. הוא סוֹבֵל בְּקִבְתּוֹ וְאֵין לוֹ תֹאבֹן.
9. אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁשָּׁעַת מִיתָתוֹ כְּשָׁעַת לְדָתּוֹ; מֵה שָּׁעַת לְדָתּוֹ נָקִי, כִּף בְּשָׁעַת מִיתָתוֹ יֵהָא נָקִי.
10. הִנֵּה מֵה טוֹב וּמֵה נְעִים שְׁבֵת אֲחִים גַּם יָחַד.

ו. העתק לכתוב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א—ז :

1. אָעֶבֶר בְּסֵתּוֹ לְשִׁכּוֹן הַוְּתִיקִים.
2. עַד שְׁלֵא נּוֹצְרֵתִי אֵינִי כְּדָאִי, וְעַכְשָׁו שְׁנוֹצְרֵתִי – כְּאֵלּוֹ לֹא נּוֹצְרֵתִי.
3. אָנּוּ מְקוּיִם, שְׁהֵצּוּ יֵצֵא בְּקָרוֹב.
4. מִתּוֹדָה אָדָם קָדָם שִׂיאֵכֵל וְיִשְׁתָּה.
5. הוֹעִידָה הַחִלִּיטָה לְהַעֲנוֹת לְבִקְשָׁה.
6. יֵהָא בֵּיתָךְ בֵּית וְעַד לְחֻכְמִים.
7. הַמְדָרִיף צָוָה עַל הַמְתַּעַמְלִים לְכוּפֵף אֶת גּוּם.
8. רָצָה הַקְּבִיָּה לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכֵף הַרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת.
9. קוּ זֶה קָצֵר לְעִמַּת קוּיִם אֱלֹהִים.
10. מִנִּיחִים אֶת הַנְּדָאִי וְהוֹלְכִים אַחַר הַסִּפָּק?

7. הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת צריך לנהוג בו כבוד.
8. הוא סובל בקיבתו ואין לו תיאבון.
9. אשרי אדם ששעת מיתתו פשעת לידתו; מה שעת לידתו נקי, כך בשעת מיתתו יהא נקי.
10. הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.

ז.

1. אעבור בסתיו לשיפון הותיקים.
2. עד שלא נוצרתי איני כדאי, ועכשיו שנוצרתי — כאלו לא נוצרתי.
3. אנו מקוים, שהצו יצא בקרוב.
4. מתודה אדם קודם שיאכל וישתה.
5. הועידה החליטה להיענות לבקשה.
6. יהא ביתך בית ועד לחכמים.
7. המדריך ציוה על המתעמלים לכופף את גומו.
8. רצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.
9. קו זה קצר לעומת קוים אלה.
10. מניחים את הודאי והולכים אחר הספק?

- ח. העתק לכתיב לא מנוקד ותן דעתך לכללים א—ח :
1. הַיְלֵדָה הַיְפָה מְצָאָה עֲנִין בְּצִיּוּרֵי הַצֵּיר.
 2. לְמִי גּוֹשָׁאִים כְּפִים? לְרוּם הַשָּׁמַיִם.
 3. רַב מְנִין וְרַב בְּנִין שֶׁל הַמִּסְדִּים תִּמְכּוּ בַּהֲצָעָה.
 4. בְּזִמְן שֶׁהַצְּבוּר שָׂרוּי בְּצַעַר, אֵל יֹאמֶר אָדָם: אֵלֶּךְ לְבֵיתִי וְאֶכַל וְאֶשְׁתֶּה וְשָׁלוֹם עָלֶיךָ נִפְשִׁי.
 5. הַמְתִּישְׁבִים מִתְעַנְיִים בְּחִלְקָה מְסִימָת.
 6. הַכֹּל לְפִי הַמְבִישׁ וְהַמְתִּישׁ.
 7. עָלֵי לְצִין שְׁמִיּוֹם שְׁחֹרְתִי הַבֵּיתָה חָל בְּיָלֵד שְׁנַי מְסִים לְטוֹבָה.
 8. הַרְבֵּה לְמַדְתִּי מְרַבּוֹתִי, וּמְחַבְרֵי יוֹתֵר מְרַבּוֹתִי, וּמִתְלַמְּדֵי יוֹתֵר מְכֻלָּם.
 9. אוּלַי תּוּכַל לְתַת לִי מְעַט מִיָּם?
 10. לְשַׁעֲבֵר, כְּשֶׁהֵיטָה הַפְּרוּטָה מְצוּיָה, הֵיטָה נֶפֶשׁ הָאָדָם מְתַאָּוָה לְשִׁמְעַ דְּבַר הַלְכָה.

ת.

1. הילדה היפה מצאה עניין בציורי הצייר.
2. למי נושאים כפיים ? לרום השמים.
3. רוב מגיין ורוב בניין של המייסדים תמכו בהצעה.
4. בזמן שהציפור שרוי בצער, אל יאמר אדם: אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עלייך נפשי.
5. המתישבים מתעניינים בחלקה מסוימת.
6. הפול לפי המבייש והמתבייש.
7. עליי לציין, שמיום שחזרתי הפיתה חל בילד שינוי מסוים לטובה.
8. הרבה למדתי מרבותיי, ומחבריי יותר מרבותיי, ומתלמידיי יותר מכולם.
9. אולי תוכל לתת לי מעט מים ?
10. לשעבר, כשהייתה הפרוטה מצויה, הייתה נפש האדם מתאוה לשמוע דבר הלכה.

העתק את מגילת העצמאות לכתיב לא מנוקד, ותן דעתך לכל כפלי הכתיב חסר הנקיוד :

מגילת העצמאות של מדינת ישראל

בְּאַרְץ־יִשְׂרָאֵל קָם הָעָם הַיְהוּדִי, בְּהַעֲצָבָה דַּמוּתוֹ הַרוֹחֶנִית, הַדְּתִית וְהַמְדִינִית, בְּהַחַי חַיֵּי קוֹמָמִיּוֹת מְמַלְכֶתִית, בְּהַיֵּצֵר נְכֻסֵי תְרַבּוּת לְאַמִּיִּים וְכֻלְל־אַנּוּשִׁיִּים וְהוֹרִישׁ לְעוֹלָם כֵּלּוֹ אֶת סֵפֶר הַסְּפָרִים הַנִּצְחִי.

לְאַחַר שֶׁהִגִּילָה הָעָם מְאַרְצוֹ בְּכַח הַזְרוּעַ, שְׁמַר לָהּ אֲמוּנִים בְּכָל אַרְצוֹת פּוֹזְרֵיוֹ וְלֹא חָדַל מִתְפִּילָה וּמִתְקוּהָ לְשׁוּב לְאַרְצוֹ וּלְחַדֵּשׁ בְּתוֹכָהּ אֶת חֲרוּתוֹ הַמְדִינִית.

מֵתוֹךְ קֶשֶׁר הַיְסוּטוֹרִי וּמִסְרָתֵי זֶה חָתְרוּ הַיְהוּדִים בְּכָל דוֹר לְשׁוּב וְלִהְיוֹתוֹ בְּמוֹלַדְתָּם הָעֵתִיקָה; וּבְדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים שָׁבוּ לְאַרְצָם בְּהַמּוֹנִיָּהֶם, וְחִלּוּצֵיהֶם, מֵעַפְיָלִים וּמִגִּנָּיִם הַפְּרִיחוּ נְשִׁמוֹת, הַחַיִּי שִׁפְתָּם הָעֵבְרִית, בָּנוּ כְּפָרִים וְעָרִים, וְהִקְיֵמוּ יֵשׁוּב גָּדֵל וְהוֹלִיךְ, הַשְּׁלִיט עַל מִשְׁקוֹ וְתְרַבּוּתוֹ, שׁוֹחֵר שְׁלוֹם וּמִגֵּן עַל עַצְמוֹ, מְבִיא בְרֶכֶת הַקְּדֻמָּה לְכָל תּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנוֹשְׂא נִפְשׁוֹ לְעַצְמָאוֹת מְמַלְכֶתִית.

בְּשָׁנַת תַּרְנִיז (1897) נִתְכַּנַּס הַקּוֹנְגְרֶס הַצִּיּוֹנִי לְקוֹל קְרִיאָתוֹ שֶׁל הַגִּיָּה חֲזוֹן הַמְדִינָה הַיְהוּדִית, תִּיאוֹדוֹר הַרְצֵל, וְהִכְרִיז עַל זְכוּת הָעָם הַיְהוּדִי לְתִקּוּמָה לְאַמִּית בְּאַרְצוֹ.

זְכוּת זוֹ הִכְרָה בְּהַצְהָרַת בִּלְפוֹר מִיּוֹם ב' בְּנוֹבֵמְבֶר 1917 וְאַשְׁרָה בְּמַגֵּדֵט מִשְׁעֵם חֶבֶר הַלְּאָמִים, אֲשֶׁר נָתַן בְּמִיחָד תִּקְוָה בֶּן־לְאָמִי לְקֶשֶׁר הַהִיסְטוֹרִי שְׁבִין הָעָם הַיְהוּדִי לְבֵין אַרְץ־יִשְׂרָאֵל וְלְזְכוּת הָעָם הַיְהוּדִי לְהִקָּים מְחֻדָּשׁ אֶת בֵּיתוֹ הַלְּאָמִי.

מגילת העצמאות של מדינת ישראל

בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי.

לאחר שהוגלה העם מארצו בכוח הזרוע, שמר לה אמונים בכל ארצות פוזריו ולא חדל מתפילה ומתקווה לשוב לארצו ולחדש בתוכה את חירותו המדינית.

מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחו במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמוניהם, וחלוצים, מעפילים ומגנים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו יישוב גדל והולך, השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקדמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות ממלכתית.

בשנת תרנ"ז (1897) נתפנס הקונגרס הציפני לקול קריאתו של הוגה חזון המדינה היהודית, תיאודור הרצל, והכריז על זכות העם היהודי לתקומה לאומית בארצו.

זכות זו הופרה בהצהרת בלפור מיזם ב' בנובמבר 1917 ואושרה במנדט מטעם חבר הלאומים, אשר נתן במיוחד תוקף בין-לאומי לקשר ההיסטורי שבין העם היהודי לבין ארץ-ישראל ולזכות העם היהודי להקים מחדש את ביתו הלאומי.

השוואה, שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הכרעו לטבח מליוני יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחסר המולדת והעצמאות על ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרוחה את שערי המולדת לכל יהודי, ותצניק לעם היהודי מעמד של אמה שות זכיות בתוך משפחת העמים.

שארית הפליטה שנוצלה מהטבח הנאצי האים באירופה, ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קשי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חרות ועמל-ישרים במולדת העם.

במלחמת העולם השנייה תרם הישוב העברי בארץ את מלוא חלקו למאבק האמות השוחרות חרות ושלוש נגד פחות הרשע הנאצי, ובדם חילוי ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להמנות עם העמים מיסדי ברית האמות המאחדות.

ב-29 בנובמבר 1947 קבלה עצרת האמות המאחדות החלטה, המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל. העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחזו בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לבצוע ההחלטה. הכרה זו של האמות המאחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה נתנת להפקעה.

זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הרבנית.

לפיכך נתכנסנו אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי

השואה, שנתחוללה על עם ישראל בזמן האחרון, בה הוכרעו לטבח מיליוני יהודים באירופה, הוכיחה מחדש בעליל את ההכרח בפתרון בעית העם היהודי מחוסר המולדת והעצמאות על ידי חידוש המדינה היהודית בארץ-ישראל, אשר תפתח לרוחה את שערי המולדת לכל יהודי, ותעניק לעם היהודי מעמד של אומה שות זכויות בתוך משפחת העמים. שארית הפליטה, שניצלה מהטבח הנאצי האיום באירופה ויהודי ארצות אחרות לא חדלו להעפיל לארץ-ישראל, על אף כל קושי, מניעה וסכנה, ולא פסקו לתבוע את זכותם לחיי כבוד, חירות ועמל-ישרים במולדת העם.

במלחמת העולם השנייה תרם היישוב העברי בארץ את מלוא חלקו למאבק האומות השוחרות חירות ושלום נגד כוחות הרשע הנאצי, ובדם חייליו ובמאמצו המלחמתי קנה לו את הזכות להימנות עם העמים מייסדי ברית האומות המאוחדות. ב-29 בנובמבר 1947 קיבלה עצרת האומות המאוחדות החלטה, המחייבת הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל. העצרת תבעה מאת תושבי ארץ-ישראל לאחוז בעצמם בכל הצעדים הנדרשים מצדם הם לביצוע ההחלטה. הכרה זו של האומות המאוחדות בזכות העם היהודי להקים את מדינתו אינה ניתנת להפקעה.

זוהי זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם, עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית. לפיכך נתכנסנו אנו חברי מועצת העם, נציגי היישוב

והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ-ישראל, ובתקף זכותנו הטבעית וההסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאחדות אנו מכריזים על הקמת מדינה יהודית בארץ-ישראל, היא מדינת ישראל.

אנו קובעים, שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, ליל שבת, ו' איר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחקת שתקבע על-ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאחר מ-1 באוקטובר - תפעל מועצת העם כמועצת מדינה זמנית, ומוסד הבצוע שלה, מנהלת העם, יהיה את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית, אשר תקרא בשם ישראל.

מדינת ישראל תהיה פתוחה לעליה יהודית ולקבוץ גליות; תשקד על פתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא משתתת על יסודות החרות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקים שויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חפש דת, מצפון, חנוך ותרבות; תשמר על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה גאמנה לעקרונותיה של מגלת האומות המאחדות.

מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעלה עם המוסדות והנציגים של האומות המאחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה.

העברי והתנועה הציונית, ביזם סיום המנדט הבריטי על ארץ-
ישראל, ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת
עצרת האומות המאוחדות אנו מכריזים על הקמת מדינה
יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל.

אנו קובעים, שהחל מרגע סיום המנדט, הלילה, ליל
שבת, ו' אייר תש"ח, 15 במאי 1948, ועד להקמת השלטונות
הנבחרים והסדירים של המדינה בהתאם לחוקה שתיקבע על-
ידי האספה המכוננת הנבחרת לא יאוחר מ-1 באוקטובר —
תפעל מועצת העם פמועצת מדינה זמנית, ומוסד הביצוע שלה,
מנהלת העם, יהוו את הממשלה הזמנית של המדינה היהודית,
אשר תיקרא בשם ישראל.

מדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ
גלילות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא
מושלתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של
נביאי ישראל; תקיים שויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל
אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון,
חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות;
ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.
מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות
והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת
מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הפלפלית
של ארץ-ישראל בשלמותה.

אנו קוראים לאמות המאחדות לתת יד לעם היהודי בבניית
מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.

אנו קוראים - גם בתוך התקפת הדמים, הנערכת עלינו זה
חדשים - לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמר על
השלוה ולטל חלקם בבנין המדינה על יסוד אורחות מלאה ושוה
ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה, הזמניים והקבועים.
אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות השכנות
ועמיהן, וקוראים להם לשתוף פעלה ועזרה הדדית עם העם
הערבי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום חלקה
במאמץ משתף לקדמת המזרח התיכון בלו.

אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלכד סביב
הישוב בעליה ובבנין ולעמד לימינו במערכה הגדולה על הגשמת
שאיפת הדורות לגאלת ישראל.

מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בפתימת ידנו
לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית, על אדמת
המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת, ה' איר תש-ח,
14 במאי 1948.

אנו קוראים לאומות המאוחדות לתת יד עם היהודי
בבניית מדינתו ולקבל את מדינת ישראל לתוך משפחת העמים.
אנו קוראים — גם בתוך התקפת הדמים, הנערכת עלינו
זה חודשים — לבני העם הערבי תושבי מדינת ישראל לשמור
על השלום וליטול חלק בבניין המדינה על יסוד אורחות
מלאה ושוה ועל יסוד נציגות מתאימה בכל מוסדותיה,
הזמניים והקבועים.

אנו מושיטים יד שלום ושכנות טובה לכל המדינות
השכנות ועמיהן, וקוראים להם לשיתוף פעולה ועזרה הדדית
עם העם העברי העצמאי בארצו. מדינת ישראל מוכנה לתרום
חלקה במאמץ משותף לקדמת המזרח התיכון פולו.

אנו קוראים אל העם היהודי בכל התפוצות להתלפד
סביב היישוב בעלייה ובבניין ולעמוד לימינו במערכה הגדולה
על הגשמת שאיפת הדורות לגאולת ישראל.

מתוך ביטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת
ידנו לעדות על הכרזה זו, במושב מועצת המדינה הזמנית,
על אדמת המולדת, בעיר תל-אביב, היום הזה, ערב שבת,
ה' אייר תש"ח, 14 במאי 1948.

מתוך החלטת מליאת האקדמיה ללשון העברית

ביום ו' בניסן תשפ"ח

א. דורי דורות שתי דרכי כתיבה נוהגות בלשון העברית: האחת בניקוד והאחרת שלא בניקוד. אף על פי שבכל אחת מן הדרכים אנו מוצאים בספרות גונים שונים, הכתיב שבניקוד משמש בהוראה בבתי הספר על פי שיטה קבועה, מדויקת ומבוררת. שיטה זו, שהסדירה ועד הלשון בשעתו, מעלותיה להוראה הלשון גלויות וברורות, ולא לחינם נחשבה לפתיב הדקדוקי. אולם לצד שיטת הכתיב המנוקד כתיבה שלא בניקוד נוהגת, שלעולם לא נדחקה מפני הניקוד, אדרבה: תחום שימושה רתב מתחומו של הניקוד. ועד הלשון העברית והאקדמיה ללשון העברית עם כל טרחתם להגיע לכלל הכרעה — פתעודתם וכסמכותם — לא ראו כל אפשרות לעשות אחת משתי הדרכים לשליטה יחידה בכתיבת העברית. הניסיונות השונים, שנתנסו בתחומי ועד הלשון והאקדמיה לא עלו יפה. גם היום אין האקדמיה רואה תנאים כשרים לביטול אחת משתי הדרכים מפני חברתה.

ב. הכתיב שבניקוד הכרח גם היום, כגון בהוראה ובחינוך, בספרי התפילה ובשירה, וכן בפרסומים עממיים למיניהם. אף דין הוא שיורחבו תחומי שימוש בכל דבר המופנה לציבור, שעל ידיו קריאת מלה עברית ברורה לגמרי, והלשון נשמרת מהשתבשות שהכתיבה גורמתה. כל מקום שפתיב זה משמש, החובה לכתוב בו לפי הפללים הקבועים זה דורות, וכל סטייה ממנו תיחשב שיבוש.

ג. הכתיב שאינו מנוקד משמש זה דורות בגונים שונים, וכולם מבקשים למלא את חסרון התנועות באמות הקריאה, אחד

מרבה ואחד ממעיט. לאחר דיונים וניסיונות מרובים במשך שנים קבע ועד הלשון שיטה בעניין הכתיב חסר הניקוד, שכל עיקרה מתן צורה אחידה לכתיב זה. האקדמיה רואה לסמוך את ידה ולהמליץ על מעשה ועד הלשון במהדורתו האחרונה, באשר הוא מקל את קריאת המלה העברית, מצמצם אפשרויות של טעות בהבנה ומכניס סדר בנהגים השונים, המבקשים להקל את קריאת המלה העברית.